

Government of the Republic of Montenegro

*United Nations
Development Programme*

Dodatna revizija Nacionalnog savjeta za održivi razvoj Crne Gore i Kancelarije za održivi razvoj

***(Distribuirati članovima Nacionalnog
savjeta za održivi razvoj radi
dostavljanja komentara)***

Vil Dež (Will Day)
Konsultant KOD/UNDP
Maj, 2008.

Sadržaj

Uvod	2
Glavni izvještaj	4
Aneksi:	
Aneks 1 Predložena 'inauguralna' agenda	19
Aneks 2 Pregled prvih preporuka	20
Aneks 3 Nacrt opisa radnih mjesta za članove Savjeta	24
Aneks 4 Nacrt Projektnog zadatka za radne grupe	25
Aneks 5 Projektni zadatak za ovu reviziju	26

Uvod

Kao što je već opisano u Projektnom zadatku za ovu reviziju (vidi Aneks 5) od odlaska Direktora Kancelarije za održivi razvoj (KOR) početkom 2007. godine, do dolaska njegovog nasljednika krajem ove godine došlo je do praznog hoda od više mjeseci. Ovaj dokument je mnogo ograničeniji u svojim ambicijama u odnosu na prethodni, sa namjerom da koristi praktična iskustva stečena tokom tog praznog hoda u revidiranju prvih preporuka koje su date u novembru 2006. godine.

Važno je uvidjeti da fundamentalni ciljevi i ambicije Nacionalnog savjeta za održivi razvoj (NSOD), kao i veći dio preporuka datih u Reviziji iz 2006. godine ostaju nepromijenjeni (vidi Aneks 2). Na osnovu detaljnih razgovora sa novim Direktorom Kancelarije i njegovim timom, a u svijetlu stečenog iskustva, neke od njih su ponovo analizirane i predložen je manji broj amandmana. **Prve preporuke su dostavljene svim sagovornicima i članovima Savjeta prije nego što su ih usvojili Premijer i Savjet, pa se očekuje da će ove predložene izmjene zahtijevati sličnu proceduru.**

Ponovo ističem da je Nacionalni savjet za održivi razvoj (NSOD) osnovan kako bi Vladi Crne Gore dao savjete o pitanjima politika koje utiču na realizaciju ideje „ekološke države“, kako je naznačeno u Ustavu iz 1991. godine. Ova obaveza je ponovo potvrđena kroz novi Ustav, usvojen u novembru 2007. godine, u kojem je Crna Gora definisana kao „demokratska, građanska i ekološka država“. Praktični zahtjev da se ovi principi razvijaju u praksi doveo je do izrade *Strategije održivog razvoja*, koja je usvojena 2006. godine.

Takođe, važno je naglasiti da predlozi dati u ovom izvještaju predstavljaju samo mali doprinos uspješnom razvoju strukture i njenih procesa. Da bi NSOD bio uspješan u radu, potreban je kolektivni napor svih njegovih članova, kao i KOD, kako bi se osigurala njegova adekvatna uloga u smislu nacionalnog foruma za iznošenje i razmatranje dugoročnih interesa nacije, kao i za davanje preporuka kako bi se podržao napredak ka održivom društvu.

Struktura ovog izvještaja zasnovana je na konkretnim pitanjima koja su postavljena u Projektnom zadatku.

1. Predložiti konkretne metode uz pomoć kojih bi KOD i NSOD razvili i distribuirali jasnu definiciju „ekološke države“, kako bi se kreatorima politika i građanima omogućilo da bolje shvate i prate napredak u ostvarenju tog cilja.

Potreba za definisanjem osnova ili šeme koja će pomoći Savjetu da razvije kolektivni stav je očigledna. Opšte je prihvaćeno da postizanje konsenzusa vezano za definisanje tako potencijalno široke ideje može predstavljati veliki izazov. Postoji i slaganje o tome da se potpuno i dugotrajno

razumijevanje takvih pitanja može najbolje postići kao rezultat direktnog uključivanja i davanja inputa svih aktera.

Predloženo je da jedna od glavnih stavki na agendi sledećeg sastanka Savjeta bude facilitirana diskusija o principima održivog razvoja koji podržavaju opredijeljenost za „ekološku državu“. Bolje i zajedničko shvatanje ovog pojma među članovima Savjeta pomaže da se osigura da se budući predlozi razmatraju na konzistentan način, kao i da se razmatranja na Savjetu drže namjere koja je iskazana u Ustavu. Da bi se to postiglo u raspoloživom roku, kao i da bi se osigurao potrebn nivo debate, predlažemo da ovaj proces facilitira neko izvana. Kako bi se osigurala maksimalna korist od ovog procesa, kao i puno razumijevanje ove stavke na dnevnom redu, bilo bi dobro da facilitator i KOD uključe članove Savjeta u neke pripremne aktivnosti prije formalnog sastanka. Ova priprema bi, u najmanjoj mjeri, mogla da bude u formi pisanog kratkog opisa osnovnih informacija/ pozadine ove ideje.

Diskusija bi trebalo da omogući identifikovanje, a u idealnim okolnostima i usvajanje, skupa osnovnih principa, koji bi Savjetu predstavljali reper za mjerenje predloženih politika. Ovi principi bi za KOR predstavljali osnov za šire distribuiranje ideja o ekologiji i održivosti u Crnoj Gori. Prva revizija sadržala je aneks koji je opisivao evoluciju i dao neke definicije pojma održivog razvoja, koje mogu biti korisne u ovom procesu.

Kako bi se članovi podstakli da potpunije učestvuju u diskusiji, radi boljeg razumijevanja potrebnog stepena i hitnosti regionalnih i globalnih promjena, kao i radi stavljanja nacionalnih izazova i izbora u širi kontekst, preporučuje se da Savjet čuje i prezentaciju globalnih trendova na početku inauguralnog sastanka. To bi pomoglo da se novi članovi upoznaju sa izazovima i da bolje razumiju glavne probleme koji će vjerovatno uticati na zemlju u predstojećem periodu.

Moguća agenda za ovaj inauguralni sastanak predložena je u Aneksu 1.

Kao dio procesa podizanja svijesti o održivom razvoju i pružanja pomoći kreatorima politika u zemlji da bolje shvate šire probleme i izbore, **trebalo bi razmotriti mogućnost da Crna Gora bude domaćin međunarodnog skupa, koji bi okupio druge male države sa sličnim problemima. Ovaj skup mogao bi razmotriti nacionalne rizike i šanse u malim državama u pokušaju da identifikuju i odgovore na globalne i regionalne implikacije klimatskih promjena i drugih pritisaka na prirodne resurse.** To bi svim političkim liderima i kreatorima politika iz raznih sektora dalo šansu da predstave svoja iskustva i saznaju više o iskustvima drugih zemalja koje su u sličnoj situaciji.

2. Predložiti konkretne operativne procedure kako bi se omogućilo NSOD da održi svoje tijesne veze i odnose sa vladom, kako bi vladine politike i kasnija zakonska rješenja bili zasnovani na kvalitetnijoj debati i analizi. Ali, u isto vrijeme, ta debata i razmatranja na Savjetu treba da budu što otvoreniji, kako bi omogućili pozitivno u puno učešće svih članova Savjeta, kao i da bi odrazili čitav spektar stavova različitih uključenih aktera

Nema promjena prvobitnog predloga da Premijer predsjedava radom Savjeta. Međutim, priznajemo da bi možda bilo opravdano da se ojača uloga Potpredsjedavajućeg u slučaju da Premijer ne može da prisustvuje sjednici. **Jedna mogućnost koja se čini prikladnom je da ulogu Potpredsjedavajućeg vrši neki drugi predstavnik Vlade koji je član Savjeta. Iako je na Premijeru da odluči koga će imenovati, a on može odlučiti da to bude bilo koji član Savjeta, idealno bi bilo da to bude jedan od Potpredsjednika Vlade, jer je od presudnog značaja da Potpredsjedavajući ima dovoljno visoku funkciju da ima i neophodni autoritet.**

S obzirom na preporuku da se smanji broj ministara koji prisustvuju sjednicama Savjeta (srazmjerno ukupnom smanjenju Savjeta po veličini – vidi dalji tekst), a imajući na umu da održivi razvoj utiče na čitavu Vladu, **bilo bi dobro da se formira neka vrsta „Zelenog kabineta“, koji bi se mogao sastajati prije i/ili između sastanaka Savjeta i koji bi osigurao da postoji prikladan protok informacija unutar i preko Vlade.**

Takvo tijelo osiguralo bi relevantni sektori razmatraju opšta pitanja održivog razvoja koja su interesantna za sve oblasti još u ranoj fazi izrade neke politike, kao i da se preporuke Savjeta kasnije distribuiraju svim sektorima u Vladi. U nekim drugim slučajevima, Zelene kabinete, ili Odbore ili Komitete, sačinjavaju ministri. U drugim slučajevima, sektore predstavljaju viši državni službenici iz raznih sektora vlade. Međutim, u oba slučaja, njima rukovodi imenovani sektor koji je zadužen da saziva sjednice tog tijela i da njima predsjedava. **Preporučljivo je da Direktor KOR-a bude posmatrač u takvom organu.**

Predlažemo da se pripremi jasan Projektni zadatak za članove Savjeta, tako da oni jasno znaju kakva je priroda njihovih obaveza. Taj zadatak važio bi za sve članove. Nacrt je dat u Aneksu 3.

Predlažemo da KOR pripremi proces uvođenja u dužnost za sve nove članove Savjeta, kako bi se osiguralo njihovo dobro razumijevanje uloge NSOR i pitanja održivosti koja utiču na Crnu Goru. To bi im pomoglo da odigraju punu ulogu u razmatranjima na Savjetu.

Trenutno, NSOR se sastaje četiri puta godišnje. **Autoru ovog teksta je predloženo da se broj sastanaka cjelokupnog Savjeta smanj na tri puta godišnje.** Obrazloženje je da će se time osnažiti sposobnost Savjeta da razmatra predloge na prikladniji način, i ovaj predlog ne treba tumačiti kao pokušaj da se uloga Savjeta oslabi.

Ovaj predlog mogao bi biti razmotren zajedno sa predlogom da se osnuju Radne grupe ili Podkomiteti Savjeta, kako bi vodili detaljniju debatu u ime čitavog organa. Namjera je da Savjet u punom sastavu troši manje vremena na raspravljanje o detaljima, pa bi samim tim mogao da izdvoji više vremena da se fokusira na strateška pitanja. Da bi Savjet obavljao ovu funkciju, kao i da bi se omogućilo da predstavnici svih uključenih aktera iskažu svoje stavove u potpunosti, važno je da se debatom predsjedava/moderira na način koji će omogućiti participaciju i konkretno angažovanje. S obzirom na prirodu pitanja o kojima će se vjerovatno razgovarati, kao i čvrste stavove koji će biti izraženi, ne treba očekivati da će se postići dogovor oko svih pitanja. Međutim, otvorena priroda debate trebalo bi da značajno doprinese boljem razumijevanju pitanja održivog razvoja u Vladi, a javno distribuiranje i izvještavanje trebalo bi da pomogne u pokretanju šire debate o prioritetnim pitanjima.

Cilj ove preporuke nije da se umanjí značaj detaljne debate – ona je jasno od presudnog značaja. Međutim, pitanje je da li je formalni sastanak NSOR u punom sastavu prikladan forum za takve diskusije. Radne grupe imaju veće mogućnosti da razmotre konkretna pitanja u detalje. **Da bi se omogućila potpuna i iskrena razmjena stavova, predlažemo da radne grupe rade na zatvorenim sjednicama. KOR će podržati i administrirati njihov rad i sazivati njihove sjednice, a radne grupe će raditi u skladu sa Projektnim zadatkom (vidi Aneks 4).**

Važan aspekt šireg razumijevanja ovih pitanja u zakonodavnoj vlasti je formalizovanje veza između NSOR i Skupštine. U prvobitnoj reviziji su date konkretne preporuke, koje vrijedi ponovo proučiti.

Predlažemo da Direktor KOR-a obaví razgovor sa Predsjednikom Skupštine, kako bi identifikovali najprikladnije mehanizme za prenošenje informacija iz Godišnjeg izvještaja Savjeta poslanicima. Dvije mogućnosti bile bi:

- **Novi skupštinski odbor sa konkretnom obavezom nadzora nad implikacijama koje po održivi razvoj može imati Ustavom definisana „ekološka“ opredijeljenost**
- **Skupštinski koordinacioni odbor, koji će sačinjavati poslanici iz niza postojećih Odbora, a koji će odraziti sveobuhvatnu prirodu održivog razvoja (činjenicu da se prožima kroz sve sektore).**
- **Mogla bi se razmotriti i mogućnost uključivanja predstavnika Skupštine u NSOR, slično već uspostavljenom modelu koji koristi Komisija za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije.** Ako se pođe ovom putanjom, biće jako važno izbjeći

situaciju u kojoj bi Savjet zamijenio Skupštinu kao primarni politički forum za razmatranje ovih pitanja. To bi trebalo da ostane prerogativ Parlamenta.

Druga preporuka u prvobitnoj reviziji bila je da Godišnji izvještaj NSOR može predstavljati osnov za godišnju skupštinsku debatu. I ovo pitanje treba analizirati sa Predsjednikom Skupštine, kao dio šire namjere da što je zakonodavac bolje informisan to će moći direktnije da se uključi u ovu problematiku.

3. Dati savjet o prikladnom procesu i procedurama koje će dovesti do smanjenja broja članova NSOR, kako bi se povećala njegova djelotvornost i omogućila debata, uključujući konkretne kategorije i broj koji će biti prezentirani Savjetu.

Od ovog izvještaja je traženo da preporučiti koliki bi trebalo da bude broj članova i kakva bi trebalo da bude priroda članstva u Savjetu. Prepoznamo da je NSOR nacionalni organ koji treba da savjetuje Vladu, mada je isto tako jasno da odluka o izboru i članstvu ostaje, u krajnjem, obaveza Vlade.

Smatra se da je prvobitni Savjet preveliki i glomazan, pa je revizija iz 2006. godine preporučila njegovu modernizaciju. Ova revizija preporučuje da se Savjet još malo smanji po broju članova. Važno je naglasiti potrebu za postizanjem ravnoteže između potrebe da takav organ bude inkluzivan, i praktičnog zahtjeva da je po veličini takav da može nesmetano da obavlja svoje aktivnosti. **Restrukturiranje članstva koje je predloženo, samim tim, opravdano je samo ako dovodi do kreiranja djelotvornijeg organa.**

Tokom istraživanja prilikom izrade prvobitnih preporuka 2006. godine, nekoliko sagovornika je izrazilo stav da mali broj stanovnika Crne Gore, i broj mjesta za stolom koji pripada Vladi ili licima koja je imenovala Vlada, još više ističe potrebu za identifikovanjem istinski nepristrasnog članstva. Da li je ovo viđenje osnovano u praksi ili nije je manje važno od činjenice da takvo viđenje postoji.

U datom kontekstu, **potrebno je posvetiti posebnu pažnju pitanjima transparentnosti i konsultativne prirode u procesu izbora i imenovanja članova Savjeta.** Nova struktura Savjeta ne smije biti, ili izgledati kao da je „ispunjena“ članovima u korist određene interesne grupe. Za kredibilitet i uspjeh NSOR je od presudnog značaja da takav proces bude transparentan u najvećoj mogućoj mjeri.

Predlažemo sledeću strukturu članstva u NSOR:

Predsjedavajući/Predsjednik Savjeta

4 x članovi Vlade – koje određuje Premijer

4 x članovi NVO zajednice – koji su određeni kroz proces koji uključuje same NVO* (vidi dalji tekst

3 x predstavnici poslovne zajednice – koji će biti određeni kroz javno nadmetanje u saradnji sa Unijom poslodavaca?* (vidi dalji tekst)

1 x predstavnik sindikalnog pokreta – kojeg preporučí sindikalni pokret u razgovoru sa KOR

2 x predstavnici opština – koje preporučí KOR nakon procesa u kojem će učestvovati opštine

2 x predstavnici akademske zajednice koji imaju značajna znanja u oblasti koja se tiče održivog razvoja – koje preporučuje Univerzitet u razgovoru sa KOR

2 x nezavisni eksperti koji imaju značajna iskustva ili znanja u oblasti koja se tiče održivog razvoja – koje poziva Savjet na preporuku KOR

2 x poslanici, jedan iz koalicije na vlasti, a drugi iz opozicije, a koji imaju značajna znanja ili iskustva u oblasti koja se tiče održivog razvoja

Pored smanjenja iz svake kategorije, uključivanje predstavnika sindikata i, možda, skupštine,, predstavlja jedinu značajniju izmjenu u odnosu na prethodne preporuke.

* Kako bi se osiguralo pravovremeno formiranje Savjeta; kako bi njegovo članstvo odrazilo prikladan spektar vještina i iskustava, i kako bi Savjet osigurao prikladnu sektorsku, rodnu i regionalnu ravnotežu, **preporučujemo da se od KOR zatraži da upravlja procesom imenovanja članova za određene kategorije članova Savjeta.** U slučaju predstavnika NVO, to bi podrazumijevalo tijesne konsultacije sa nevladinim organizacijama u zemlji, preko radne grupe za NVO koja bi bila osnovana kao dio NSOR. U slučaju poslovne zajednice, bilo bi prikladnije koristiti proces javnog oglašavanja i podnošenja prijave, u saradnji sa Unijom poslodavaca.

Detaljne informacije o tom procesu moraju biti otvorene, a proces dizajniran tako da bude transparentan i podložan reviziji. **Imenovanja treba izvršiti u skladu sa objavljenim kriterijumima i projektnim zadatkom za savjet i njegove članove. Važno je da kriterijumi obuhvate prethodno iskustvo i posvećenost održivom razvoju, prikazano kroz njihove prethodne aktivnosti i izjave.**

Treba učiniti sve da se osigura da ovaj proces selekcije identifikuje članove koji će učestvovati i raditi u širem interesu nacije, a ne samo reflektovati uže sektorske interese ili interese određene organizacije.

Kao što je ranije preporučeno, predstavnici NVO, akademske zajednice, poslovne zajednice, sindikata i opština treba da imaju trogodišnji mandat, koji se jednom može produžiti. Kada odrade dva mandata, od njih se očekuje da se povuku barem za period trajanja jednog mandata prije nego što im se ponovo da mogućnost da se kandiduju.

Nezavisni eksperti biće birani na drugačiji način. KOR će biti zadužena da preporuči Savjetu imena pojedinaca koje treba uzeti u razmatranje i zvanično pozvati (jednoglasnom odlukom). KOR će identifikovati pojedince čije nezavisno mišljenje, nacionalni ugled, lično iskustvo i kompetencije dodaju novu vrijednost radu Savjeta. Ove dodatne vještine treba da odraze potrebe koje će se u Savjetu vremenom javljati, pa kao posljedica toga, ovu grupu članova treba imenovati na period od dvije godine, pri čemu taj mandat može biti obnovljen na poziv Savjeta, sve dok se to smatra prikladnim.

Zabrinutost koju ovaj predlog može trenutno izazvati je da ovo smanjenje broja pojedinaca i organizacija na nekin način predstavlja ograničavanje učesća u radu Savjeta. Iako je tačno da će se veličina Savjeta malo smanjiti, **namjera je i očekuje se da će osnivanje i organizacija rada Radnih grupa (vidi detalje u aneksu 4) dovesti, u stvari, do direktnog uključivanja većeg spektra pojedinaca i organizacija nego što je to trenutno slučaj.** Namjera je, isto tako, da se omogući davanje većeg broja stručnih inputa i to mnogo detaljnijih nego što je trenutno moguće ili što se trenutno radi.

Pored toga, svaki član može podnijeti zahtjev Predsjedavajućem da se uključe gosti posmatrači i/ili eksperti koji će biti pozvani da održe prezentacije pred NSOR, po potrebi (vidi Član 8 u daljem tekstu).

U cjelini uzev, ovaj predlog ima za cilj da omogući Savjetu da se koncentriše na razmatranje pitanja na strateškom nivou, a da detaljnija razmatranja delegira Radnim grupama, koje bi trebalo da budu bolje osposobljene da se bave tim detaljima, nego Savjet u cjelini.

4. Revidirati pravila i procedure NSOR/KOR; predložiti korektivne mjere, ako i kada su one potrebne.

Savjet može mijenjati svoja pravila i procedure kako smatra prikladnim, i iako autor ove revizije nije uspio da ih sve razmotri, smatra da su sledeći amandmani opravdani.

Član 8: Postoji stav da konkretno pozivanje međunarodnih posmatrača predstavlja pravilo koje izgleda da isključuje crnogorske predstavnike. To ne bi trebalo da bude rezultat, a da bismo bolje istakli činjenicu da su posmatrači dobrodošli, bez obzira na njihovu nacionalnost, novo pravilo bi trebalo da glasi:

'Predsjednik i Savjet treba da imaju mogućnost da pozivaju pojedince i organizacije bilo koje nacionalnosti kao goste koji će

posmatrati njihova razmatranja, i ako se smatra priladnim, da ih pozovu da održe prezentacije o određenim pitanjima koja mogu pomoći Savjetu da bolje shvati i razmotri ta pitanja.'

Član 13: Kao odraz javne prirode rada Savjeta, kao i veliko stepena interesovanja javnosti za ova pitanja, **normalna praksa i dalje treba da bude da sastanci Savjeta budu javni: sa pojedincima kao posmatračima i uz prisustvo medija.** Međutim, mogu se javiti vanredne okolnosti kada će Savjet smatrati da dio sastanka treba da se održi iza zatvorenih vrata. Iako ovu opciju treba koristiti veoma obazrivo, imajući na umu već pomenute opasnosti, ona treba da postoji kao mogućnost, ako se o tome slože svi članovi glasanjem, i kada je moguće, treba unaprijed obavijestiti posmatrače i medije. **Novo pravilo trebalo bi da glasi:**

'Iako će redovna praksa Savjeta biti da se sastaje javno, mogu se javiti rijetke prilike kada Savjet može odlučiti za sjednicu zatvorenu za javnost. Za to je potreban formalni zahtjev KOR-a, i saglasnost svih članova'

Član 10 – Da bi se pojasnio način na koji se postiže dogovor, predlažemo da ovo pravilo glasi:

'Savjet bi trebalo da pokuša da postigne dogovor o preporukama putem konsenzusa. U slučaju da konsenzus nije moguć, o rezultatu će odlučiti prosta većina, pri čemu Predsjedavajući ima odlučujući glas.'

S obzirom da trenutno ne postoji pravilo koje definiše mehanizam formalnog informisanja Vlade o odlukama NSOR, **predlaže se dodavanje sledećeg pravila:**

'Savjet će informisati Vladu o svojim zaključcima putem svojih odobrenih zapisnika. Obaveza je Direktora KOR-a da pripremi taj zapisnik i da ga pravovremeno dostavi Premijeru, zajedno sa kratkim pregledom odluka i preporuka. To će biti javni dokument.'

Imajući na umu postojeću zabunu vezano za prevođenje i tajming dostavljanja predloga Savjetu, predlažemo da se navedu dvije stavke radi pojašnjenja. **One mogu, ali ne moraju imati težinu formalnih pravila, ali obje navode dobra praktična rješenja i uzajamno su povezane.**

- 1. Svi dokumenti koji definišu politike, a koji treba da budu razmatrani na sastancima Savjeta, moraju biti dostavljeni svim učesnicima dovoljno rano – 4 nedelje ranije – kako bi oni mogli da ih detaljno razmotre i pripreme se za sastanak.**
- 2. Obaveza obezbjeđivanja prevoda dokumenata je obaveza institucije koja taj dokument predlaže.**

5. Predložiti mjere za unapređenje aktivnosti vezano za podizanje svijesti i izgradnju kapaciteta za implementaciju koncepta održivog razvoja.

Iamjući na umu generalno nizak nivo svijesti u javnosti Crne Gore o održivom razvoju (nema recikliranja, niti nekog očiglednog pritiska javnosti je jedan od simptoma takvog stanja), postoji širok spektar potencijalnih slušalaca koje treba doseći. To je jedna od osnovnih obaveza KOR-a, da uspostavi crnogorsku klijentelu u oblasti održivog razvoja, a s obzirom na ograničene resurse kojima raspolaže, kancelarija će morati da razvije strateški pristup ovom pitanju.

Neophodno je da KOR razvije koherentnu strategiju komunikacije, koja će definisati ciljeve i ambicije KOR-a u ovoj oblasti, i identifikovati prioritetnu publiku i načine na koji se ta publika može doseći.

Pored mogućnosti za komunikaciju koje nudi godišnji raspored sjednica Savjeta, postoji čitav niz međunarodnih procesa koji mogu predstavljati okvir za takvu strategiju.

Dobar početak mogla bi biti Konferencija UN-a o klimatskim promjenama, koja će biti održana 2009. godine u Kopenhagenu, a u globalnim terminima ona će biti od ključnog značaja. Pripreme Crne Gore za ovaj značajni skup, kao i izlaganje na njemu, mogli bi da budu dobra pokretačka snaga za 18-mjesečni program nacionalnog podizanja svijesti u javnosti i razvoj politike.

Ranije pomenuta mogućnost da Crna Gora preuzme vođstvo kao mala država i organizuje konferenciju o klimatskim pitanjima/pitanjima životne sredine/pitanjima održivosti za male države krajem 2008./početkom 2009. godine i pozove ostale da porazgovaraju o ulozi manjih nacija u globalnoj areni mogla bi predstavljati dio kampanje prije Kopenhagena i odigrati glavnu ulogu u daljem podizanju svijesti na nacionalnom nivou.

Uloga Ministarstva prosvjete u podršci mladim ljudima u Crnoj Gori da bolje shvate pitanja koja će na njih imati veliki uticaj bi takođe mogla biti ključna. Bolje razumijevanje veze između „ekologije“ i održive budućnosti Crne Gore treba da stvori jasne mogućnosti za razvoj nastavnog plana i programa i njegovu naknadnu distribuciju.

Potrebno je angažovati sve medije i identifikovati mogućnosti za uključivanje novinara iz štampanih i radiodifuznih medija, kako bi bolje shvatili problematiku i urgentnost globalne situacije i kako bi mogli da prikažu stanje u Crnoj Gori u tom kontekstu. **Trebalo bi aktivno stvarati mogućnosti za podršku novinarima u boljem razumijevanju održivog razvoja. Ako postoji finansijska osnova, trebalo bi razviti program koji bi im pomogao da bolje shvate globalne izazove i ulogu i položaj Crne Gore u tom širem kontekstu.**

Tuđa iskustva pokazuju da kako poslovna zajednica počne da shvata ozbiljnost onoga što će se vjerovatno dogoditi, ona postaje moćan saveznik u prenošenju poruka o ekološkoj i socijalnoj održivosti. **KOR bi trebalo da razvije program za direktnu saradnju sa preduzećima i njihovim udruženjima, kako bi obezbijedila veće razumijevanje poslovnih rizika i šansi u vezi sa potencijalno neodrživom budućnošću.**

Kao što je već pomenuto, jedan od načina da formalni mehanizmi države budu bolje informisani i aktivniji je da se osnaži veza sa Skupštinom, kao i da se koristi publikovanje Godišnjeg izvještaja o napretku za isticanje pitanja održivog razvoja pred poslanicima, a zatim i u medijima.

Treba razmisliti o mogućem organizovanju redovnog programa razgovora ili predavanja gostujućih eksperata iz poslovne zajednice, vlade i civilnog društva, kako bi se što većem broju ljudi u Crnoj Gori prikazalo šta se događa u drugim zemljama (kao i da bi se novonastale politike i inicijative u Crnoj Gori mogle testirati i predstaviti široj publici). **Mogli bi kontaktirati ambasade i međunarodne organizacije i vidjeti da li one mogu pomoći u identifikovanju i pozivanju takvih gostiju-predavača.**

Kada Vlada Crne Gore učestvuje na međunarodnim skupovima koji sadrže komponentu održivog razvoja, KOR treba da učini sve što je moguće da obezbijedi zastupljenost raznih sektora u zvaničnoj delegaciji. U početku bi to bio dobar način da članovi NSOR razviju vještine i steknu iskustva, a mogao bi se proširiti tako da pomogne u razvoju sve većeg broja stručnjaka koji su kompetentni u ovoj oblasti.

6. Predložiti mjere za jačanje kapaciteta KOR-a, posebno u smislu kadrovske osposobljenosti i obuke.

Dolazak novog Direktora Kancelarije i njegovo osoblje dali su mogućnost za reviziju kapaciteta i očekivane tražnje za njima.

Promjene sadržane u prvobitnim preporukama, razmotrene uz ovih nekoliko amandmana, uticaće na obim posla KOR-a. S jedne strane, postoji preporuka da se broj godišnjih sjednica Savjeta smanji, ali **očekuje se da će smanjenje obima posla biti i više nego samo zamijenjeno potrebom da se servisira i administrira rad Radnih grupa.** Predlog da se dio članova Savjeta bira kroz otvoreno nadmetanje i da se pripremi Program za uvođenje novih članova u posao će značajno povećati obim posla Kancelarije u prvih nekoliko mjeseci.

Kompetentno osoblje (Direktor plus tri zaposlena) trenutno zavisi od radnog mjesta koje se finansira izvana. Ova podrška se može nastaviti, ali imajući na umu da je plan rada za 2008. godinu moguće realizovati samo uz eksternu pomoć, **trebalo bi definisati strategiju ili da se pregovara o nastavku eksternog finansiranja jednog radnog mjesta, ili da se identifikuje alternativni izvor sredstava koji bi**

zamijenio taj postojeći. U srednjem i dužem roku, obezbjeđivanje adekvatnih resursa za KOR trebalo bi da bude obaveza Vlade Crne Gore.

Plan rada za 2008. godinu je praktičan, ali ambiciozan. Teško je ocijeniti da li za njega postoje kapaciteti i resursi sa postojećim osobljem, ali je autoru ove revizije rečeno da postoji mogućnost da Vlada finansira još jedno radno mjesto u KOR-u. **Predloženo mjesto administratora bilo bi potpuno opravdano u smislu očekivanog povećanja radnih obaveza.**

Pitanje prikladnog nivoa zarada za zaposlene je takođe bilo predmet diskusije. Izvan je zadatka ove revizije da dublje komentariše to pitanje, izuzev komentara da trenutni nivo zarada u vladi može negativno uticati na angažovanje i zadržavanje kvalifikovanog osoblja. To nije slučaj samo sa KOR, ali ovo pitanje treba pažljivo razmotriti, ako želimo da Savjetu obezbijedimo podršku kroz prikladne vještine i kompetencije.

KOR je djelimično nadležna za identifikovanje i održavanje međunarodnih veza i obaveza Crne Gore u oblasti održivog razvoja. To je tema koja se brzo razvija u mnogim djelovima svijeta, i stoga, kao i da bi se osiguralo da su Direktor i njegovo osoblje sposobni da prate najbolja praktična rješenja i najnovije događaje, **treba učiniti napor da lični razvoj osoblja KOR-a uzme u obzir mogućnosti proširivanja njihovih znanja kroz međunarodnu saradnju i učešće na kursevima i raznim skupovima. Kada je to moguće i finansijski izvodljivo, reprezentativne grupe članova Savjeta treba da iskoriste takve mogućnosti kako bi osigurali snaženje kolektivnog razumijevanja ove problematike u NSOR kako vrijeme prolazi.** S obzirom na budžetska ograničenja, prepoznamo da to može zahtijevati dodatna finansijska sredstva od Vlade ili eksternih finansijera.

Iako to nije sadašnji mandat KOR-a (a sa postojećim brojem zaposlenih to bi bilo i nepraktično), **bilo bi dobro da u srednjem roku KOR razvije neku vrstu kapaciteta za prikupljanje novca za finansiranje projekata.** Kako je rečeno u prvobitnoj reviziji, osnovni budžet KOR-a treba da ostane obaveza Vlade Crne Gore.

Jedna moguća posljedica osnivanja Radnih grupa je da neki učesnici (posebno oni iz organizacija civilnog društva) mogu tražiti pokrivanje troškova, pa čak i neku vrstu stimulansa, ako bi oni i pozvani eksperti trebalo da prisustvuju sastancima i daju svoj puni doprinos. **KOR će morati da revidira svoj budžet ako želi da na prikladan način omogući rad predloženih Radnih grupa.**

Aneks 1

Predloženi 'inauguralni' sastanak NSOR

Da bi otpočeo proces i da bi se pomoglo u razmatranju niza pitanja koja su navedena u ovom izvještaju, preporučujemo da se sjednica Savjeta u junu 2008. godine iskoristi za pozdravljanje novih članova, priznavanje predloženih novih pravila i procedura, i da se omogući KOR-u da pomogne članovima u sticanju osnovnog nivoa razumijevanja pitanja održivog razvoja.

Kako bi se ovo postiglo bez debate o politikama, koja bi mogla dovesti do podjela pri ovom prvom okupljanju novih članova, preporučujemo da se razmotre samo sledeće stavke.

1. Predstavljanje postojećih globalnih trendova vezano za pritiske na klimatske, socijalne i prirodne resurse i demografiju. Ova prezentacija trebalo bi da istakne stepen prisutnosti, urgentnost i međusobnu povezanost niza trendova, kao i potrebu za saradnjom u pokušaju da se odgovori na te trendove, sa jasnim ulogama vlade, poslovne zajednice i šireg civilnog društva.
2. Godišnji izvještaj Savjetu o napretku vezano za Nacionalnu strategiju
3. Posebno facilitirana sesija, na kojoj bi bio razmotren odnos između održivog razvoja i ustavne opredijeljenosti za „ekološku“ Crnu Goru. To bi trebalo da rezultira nizom osnovnih principa, koji bi predstavljali smjernice za rad Savjeta.
4. Razmatranje/usvajanje revidiranih pravila i propisa Savjeta, izmijenjene strukture (Radne grupe, itd) i predloženog plana za predstojeću godinu.

Aneks 2

Kratak pregled prvobitnih preporuka

**** Preporuka 1:** Da NSOR pripremi, usaglasi i distribuira jasnu definiciju „ekološke države“, kako bi se kreatorima politika i građanima omogućilo da bolje shvate i prate napredak u realizaciji te ekološke države. Ta definicija bi onda mogla predstavljati osnov za rad Savjeta u praćenju napretka, i mjerenju značaja Nacionalne strategije, a pomogla bi i u boljem formulisanju kasnijih zakona i pratećih propisa.

**** Preporuka 2:** Jedan od rezultata revizije treba da bude posvećenost većem informisanju javnosti i prepoznavanju uloge NSOR kao foruma za nacionalnu debatu. Jedna od dodatnih funkcija KOR bila bi, samim tim, da osigura široku distribuciju analiza i preporuka Savjeta.

**** Preporuka 3 :** NSOR treba da se razvije u djelotvorniji nacionalni forum gdje se može diskutovati o strateškim, političkim i praktičnim aspektima „ekološke države“ na nivou ekspertske grupe sastavljene od predstavnika različitih djelova crnogorskog društva. On treba da daje preporuke ili podnosi izvještaje Vladi Crne Gore i Skupštini, i da u široj javnosti rasprostrani pitanja vezano za održivi razvoj. Njegovi zadaci bili bi svi oni koji su već definisani, a pored toga, preporučujemo da se razmotri mogućnost dodavanja i ovih zadataka.

- Aktivnija uloga u obezbjeđivanju šireg razumijevanja održivog razvoja u njegovog značaja za budućnost Crne Gore.
- Obezbijediti godišnji javni izvještaj Skupštini o napretku u realizaciji ideje „ekološke države“.

**** Preporuka 4:** Kvartalnu agendu NSOR treba da priprema Direktor KOR-a i Predsjedavajući Savjeta. Kako bi se Savjetu omogućilo da realizuje svoje godišnje zadatke, Direktor KOR-a treba da predloži godišnji raspored aktivnosti, a Savjet ga može prihvatiti, ako je to prikladno. Pored ovih stalnih pitanja, Savjet treba da ostavi dovoljno vremena na svakom sastanku za debatu o tekućim pitanjima na koja je Savjetu ukazala KOR, kao odgovor na zahtjeve članova Savjeta.

**** Preporuka 5:** Predlažemo da se prošire formalne veze koje NSOR ima i da uključe i formalnu vezu sa Skupštinom.

**** Preporuka 6:** NSOR treba da dostavlja Skupštini Godišnji izvještaj o napretku u realizaciji cilja „ekološke države“.

**** Preporuka 7:** NSOR treba da osnuje onoliko radnih grupa koliko je potrebno da bi Savjet, s vremena na vrijeme, prema svojim potrebama, mogao da detaljnije istraži ili razmotri određena pitanja.

**** Preporuka 8:** Iako će detalji o radu Radnih grupa predstavljati odluku oko koje Savjet treba da se saglasi, preporučuje se da te radne grupe:

- Budu ograničene po veličini, sa jasnim i dogovorenim projektnim zadatkom.
- Budu vremenski ograničene, kako ne bi izazvale razvoj nepotrebno velike, kompleksne i skupe strukture. (npr. nijedna radna grupa ne treba da postoji duže od 12 mjeseci, bez formalne revizije i obnove mandata od strane Savjeta).
- Izveštaje podnose samo Savjetu
- Njihovim radom predsjedava imenovani član Savjeta
- Odražavaju raznovrsnu prirodu Savjeta kroz svoje članstvo/strukturu.
- Moraju biti sposobne da prepoznaju i zatraže ekspertsku pomoć izvan Savjeta, ili iz inostranstva, ako je potrebno, radi pomoći u njihovom radu.

**** Preporuka 9:** Da bi se povećala djelotvornost i omogućila debata, broj članova Savjeta bi trebalo smanjiti sa postojećeg broja na dvadeset i šest:

Predsjedavajući

5 članova iz nacionalne Vlade

5 članova iz organizacija civilnog društva

5 članova iz poslovne zajednice

5 članova iz lokalnih samouprava (2) i akademske zajednice (3)

5 nezavisnih članova sa specijalističkim vještinama

**** Preporuka 10:** Da predstavnici Vlade budu sa nivoa ministara, a da ih bira Premijer, kako bi se obezbijedilo uključivanje najprikladnijih sektora Vlade, kao i uspostavljanje mehanizama koji će osigurati angažovanje relevantnih ministarstava u radu Radnih grupa pri NSOR, po potrebi, i informisanje tih ministarstava o preporukama Savjeta.

Članovi Savjeta iz civilnog društva i poslovnog sektora treba da budu nominovani od njihovih sektora, kroz adekvatne skupve (Privredna komora ili NVO forum su trenutni primjeri). Proces njihovog izbora treba da bude otvoren, i da obezbijedi da njihove preporuke ponude Savjetu čitav niz vještina i iskustava koja će na najbolji način doprinijeti ostvarenju njegovih ciljeva.

Da Savjet pozove nezavisne članove i posmatrača da se pridruže NSOR-u na definisani, fiksni mandat (recimo, 3 godine), na osnovu preporuke Direktora KOR-a, zasnovanog na konsultacijama sa članovima. Kriterijumi za izbor treba da obezbijede dopunske vještine i iskustva, radi povećanja kvaliteta debate na Savjetu.

**** Preporuka 11:** Kvorum NSOR-a zahtijeva prisustvo najmanje dva predstavnika iz svakog sektora.

**** Preporuka 12:** Ozbiljno razmotriti da li je Premijer najbolji izbor za predsjedavajućeg NSOR. Ako nije moguće alternativno rješenje, onda treba uvesti ulogu Podpredsjedavajućeg, koji bi se birao iz reda nezavisnih članova Savjeta..

**** Preporuka 13:** Hitno pristupiti imenovanju Direktora KOR. (Predlog karakteristika tog lista dat je u Aneksu XXX)

**** Preporuka 14:** da se KOR opremi tako da može da pruža prošireni obim usluga:

- Obezbijediti Predsjedavajućem i članovima NSOR stručnu službu visokog standarda za podršku njihovom radu.
- Saradnja sa Predsjedavajućim i članovima, kako bi se definisala agenda koja adekvatno odražava prioritete u oblasti održivog razvoja u Crnoj Gori.
- Saradnja sa eksternim saradnicima i njihovim udruženjima, kako bi se osigurao pravovremeni, prikladan i transparentan proces izbora članova Savjeta.
- Obezbjediavanje administrativne podrške svim radnim grupama koje Savjet osnuje, kao i pomoć u identifikovanju dodatnih ekspertskih doprinosa, koji će olakšati njihov rad.
- Sprovođenje redovnih i povremenih analiza i monitoringa, kako zatraži Savjet.
- Realizacija zadataka (distribuiranje informacija, informisanje javnosti, itd) u ime Savjeta, kako se utvrdi ta obaveza.
- Razgovori sa pojedinim članovima Savjeta prije i između sastanaka, kako bi se osiguralo adekvatno prenošenje njihovih stavova i prepoznali njihovi prioritete za diskusiju.
- Osigurati da su povezane organizacije – članice (NVO Forum, Poslovni forum, itd) uključeni u rad Savjeta.
- Održavanje kontakata sa regionalnim i međunarodnim organima u oblasti održivog razvoja, kako bi se osiguralo da je NSOR upoznat sa pitanjima koja mogu biti od nacionalnog značaja.

**** Preporuka 15:** Da se osnaži sama KOR kroz kombinovanje zapošljavanja novih lica i privremenu dodjelu radnika KOR-u, kako bi kancelarija mogla da obavlja svoju proširenu ulogu.

**** Preporuka 16:** Da osnovni budžet NSOR i KOR i dalje bude dio budžeta Vlade Crne Gore, ali da se pripreme predlozi za moguće eksterno finansiranje, kako bi se identifikovalo šta je potrebno za jačanje kapaciteta KOR-a, kako bi ova Kancelarija obavila svoju proširenu ulogu.

Aneks 3

Nacrt opisa radnog mjesta za članove Savjeta

Preambula:

Članovi NSOR treba da prepoznaju da predstavljaju dio vladinog tijela, koje je jedinstveno u crnogorskom kontekstu. Oni uživaju privilegovani pristup i imaju mogućnost davanja svojih inputa politikama u ključnom trenutku, a to sa sobom povlači određena prava i obaveze. Njihov zadatak je da osiguraju detaljnu procjenu predloga koji su im dostavljeni u odnosu na principe održivosti, kako bi omogućili vladi i zakonodavcu da iskoriste čitav spektar njihovih iskustava.

1. Članovi se imenuju po osnovu njihovog ličnog prava, a članstvo se ne može delegirati ili prenijeti, čak ni unutar organizacije. Očekuje se da će članovi učestvovati na svim sastancima Savjeta, a neprisustvo na 2 od predložene 3 godišnje sjednice dovodi do zamjene tog člana.
2. Iako svjesni da će pitanja koja će se razmatrati neizbježno biti od nacionalnog značaja, kao i da pristupi tim pitanjima odražavaju razlike u globalnim stavovima i stavovima pojedinih sektora, od članova se očekuje da učine sve što mogu da se postigne konsenzus.
3. Članovi se namjerno biraju iz različitih sektora crnogorskog društva. Iako nisu birani, pa samim tim nemaju formalnu reprezentativnu ulogu, ipak se od njih traži da učine sve što mogu da odraze stavove svoje šire zajednice. Očekuje se da će članovi uključiti svoje lične i poslovne mreže, kako bi obezbijedili široko razmatranje pitanja od nacionalnog interesa, i time pomogli informisanje što šire javnosti o razmatranjima na Savjetu.
4. S vremena na vrijeme od članova će se tražiti da učestvuju u radu radnih grupa pri NSOR. Jasno je da je to dodatna obaveza, a KOR će učiniti sve što može da obezbijedi ravnopravnu raspodjelu takvih obaveza, kako bi opterećenje poslom bilo ravnopravno podijeljeno među članovima Savjeta.
5. Predstavnici Vlade priključuju se Savjetu na poziv Premijera. Predstavnici eksternih organizacija biraju se na period od tri godine, i taj mandat se može jednom obnoviti. Nezavisni eksperti pozivaju se da postanu članovi Savjeta na period od dvije godine, i taj mandat se može obnavljati sve dok Savjet želi da obnovi taj poziv za članstvo.

Aneks 4

Projektni zadatak za radne grupe

Preporučujemo osnivanje Radne grupe pri Savjetu kada postane jasno da je određeno pitanje isuviše kompleksno ili osporavano da bi se lako moglo riješiti kroz diskusiju u Savjetu.

Radne grupe treba da budu vremenski ograničenog roka i da rade u skladu sa konkretnim Projektnim zadatkom, koji utvrdi Savjet.

Radne grupe sprovode aktivnosti sa delegiranim nadležnostima, ali nemaju ovlašćenje da odlučuju ili daju preporuke same po sebi.

Njihova je obaveza da podnose izvještaj na sledećoj sjednici Savjeta u punom sastavu, bilo sa preporukama ili samo da izvijeste o napretku u radu. One ne smiju podnositi izvještaj nekom drugom organu.

Radnim grupama treba da predsjedava član Savjeta, a KOR treba da osigura da struktura njihovog članstva odražava sektorsku ravnotežu samog Savjeta.

Radne grupe treba da učine sve da postignu konsenzus u svojim izvještajima Savjetu. Međutim, manjinski stavovi ili različita mišljenja nekad su neizbježni i treba ih prikazati u izvještaju koji se dostavlja Savjetu.

Ne očekuje se da će ministri učestvovati u radu radnih grupa. Državni službenici iz relevantnih ministarstava mogu biti pozvani da učestvuju umjesto njih.

Radne grupe mogu željeti da pozovu stručnjake da ih posavjetuju u njihovim razmatranjima, bilo kao svjedoci ili kao pridruženi članovi. One mogu željeti da naruče istraživanje kako bi se omogućila kvalitetnija analiza određenih pitanja.

Normalna je praksa da se sastanci radne grupe održavaju na zatvorenim sesijama, kako bi se podstakla otvorena debata i kako bi preporuke koje se šalju Savjetu bile zasnovane na konsenzusu.

KOR će pružiti sekretarsku i administrativnu podršku Radnim grupama i obezbijediti dodatne inpute eksperata, po potrebi.

Aneks 5

Government of the Republic of Montenegro

*United Nations
Development Programme*

PROJEKTNI ZADATAK

Naziv radnog mjesta: Kratkoročni međunarodni konsultant Nacionalnog savjeta za održivi razvoj i Kancelarije za održivi razvoj

Sjedište radnog angažmana: Podgorica, Crna Gora

Odsjek/Jedinica: UNDP Crna Gora/Vlada Crne Gore – Kancelarija za održivi razvoj

Trajanje angažmana: 25. februar – 12. mart 2008.

Osnovne informacije/ pozadina

Vlada Crne Gore se obavezala da će dalji razvoj Crne Gore biti u skladu sa principima održivosti, kroz usvajanje *Deklaracije o Crnoj Gori kao ekološkoj državi* 1991. godine. Ova obaveza ponovo je potvrđena u novom Ustavu, koji je usvojen u novembru 2007. godine, po kojem je Crna Gora definisana kao „demokratska, građanska i ekološka država“. Potreba za razvojem ovih principa na operativnom nivou dovela je do izrade *Strategije održivog razvoja*, koja je usvojena 2006. godine.

U junu 2002. godine, Vlada Crne Gore je osnovala **Nacionalni savjet za održivi razvoj (NSOR)** kao savjetodavno tijelo Vlade Crne Gore. NSOR-om predsjedava Premijer, a ovaj Savjet predstavlja partnerstvo između vlade, poslovne zajednice, organizacija koje se bave zaštitom životne sredine i civilnog sektora, sa ciljem da savjetuje Vladu o svim pitanjima koja su vezana za održivi razvoj. Glavni zadaci NSOR su definisani u *Odluci o osnivanju Nacionalnog savjeta za održivi razvoj*, a to su:

- Rukovođenje procesom pripreme, usvajanja i implementacije strategije održivog razvoja i pratećeg akcionog plana;
- Analiza strateških razvojnih dokumenata i prioriternih investicionih programa u smislu njihove usklađenosti sa Strategijom održivog razvoja Crne Gore;
- Podrška procesu uključivanja civilnog društva u definisanje i implementaciju Strategije održivog razvoja Crne Gore;
- Jačanje regionalne i međunarodne saradnje u oblasti održivog razvoja, itd.

Da bi podržala djelotvorno funkcionisanje Nacionalnog savjeta za održivi razvoj i napore Vlade da formuliše i implementira aktivnosti od značaja za održivi razvoj Crne Gore, Vlada Crne Gore je, uz podršku Programa za razvoj kapaciteta (Capacity Development Programme¹) osnovala u oktobru 2005. godine **Kancelariju za održivi razvoj (KOR)**. KOR je osnovana da posluži kao stručna služba NSOR², ali i kao glavna veza između Nacionalnog savjeta i raznih institucija i organizacija, kao što su Skupština, ministarstva, NVO, mediji i razne donatorske organizacije koje su uključene u proces održivog razvoja. Planirano je da KOR predstavi stavove i preporuke Nacionalnom savjetu i Premijeru vezano za relevantna pitanja iz oblasti održivog razvoja, a zadužena je i da predvodi proces obuke o pitanjima održivog razvoja za relevantne državne službenike i druge aktere koji su uključeni u ovaj proces.

Iako je to shvaćeno kao obećavajući napredak u smislu strateškog planiranja, još uvijek ne postoji dovoljan stepen razumijevanja i podrške principima održivog razvoja „na terenu“. Postojeći institucionalni kapaciteti za realizaciju ovih zadataka su slabi. Postoji nedovoljna koordinacija između ministarstava o pitanjima održivog razvoja, nema istraživanja o vezi između ekoloških, ekonomskih i socijalnih posljedica sektorskih politika i strategija (ili njihovog nepostojanja), a još uvijek ne postoji ni zakonodavstvo vezano za procjenu uticaja na životnu sredinu, što je standardna obaveza u Evropi. Iako postoji veliki broj NVO koje se bave životnom sredinom, imajući na umu veličinu zemlje, njihovi kapaciteti variraju, a većina radi na dobrovoljnoj osnovi, bez stalno zaposlenog osoblja i bez sigurne finansijske podrške. Njihov uticaj je mali, jer postoji nedovoljna ili nikakva koordinacija i saradnja među njima. Nadalje, NVO koje su izabrane da postanu članice NSOR više se bave životnom sredinom nego socijalnim i ekonomskim pitanjima, dok predstavnici privatnog sektora u NSOR još uvijek nisu sigurni kakva je njihova uloga u čitavom procesu.

Cilj i zadatak

U periodu novembar 2006. – januar 2007. godine, UNDP i Vlada Crne Gore sproveli su eksternu reviziju uloge, rezultata i procedura NSOR i KOR-a. Ova revizija je predložila takvo osnaživanje i jačanje KOR-a koje bi omogućilo NSOR da realizuje zadatke koje mu dodijeli Vlada Crne Gore. Iako su izvještaj i njegove preporuke podržali i NSOR i Premijer, implementacija je bila vrlo spora, uglavnom zbog institucionalnog vakuma u radu KOR-a i nepostojanja lidera i osoblja.

Nedavno angažovanje Direktora KOR-a i dva vrlo kvalifikovana službenika za programe, ali i promjena u rukovodstvu u Vladi, ponovo je otvorila perspektive stabilnosti i reforme za KOR i NSOR. To daje šansu i KOR-u i NSOR-u da razmišljaju mimo zahtjeva kratkoročnih zadataka i da razmotre politike i implementiraju aktivnosti koje odražavaju dugoročne

¹ Zajednička inicijativa Vlade Crne Gore, UNDP-a i Fondacije Institut za otvoreno društvo

² Ovu funkciju je ranije vršio Ministar životne sredine i prostornog planiranja, ali je ona namjerno prenijeta na KOR, kako bi se proširio spektar pitanja kojima se treba pozabaviti sa čisto ekoloških na socijalna i ekonomska pitanja.

nacionalne želje i planove, tj. reforme i da se NSOR osnaži tako da postane nacionalni forum za razmatranje ekonomskih, socijalnih i tehničkih izazova u napretku ka ekološkoj državi na način koji će dovesti do odluke zasnovane na kvalitetnim informacijama i u vladi, i u skupštini, i u crnogorskom društvu.

Stoga je sada pravo vrijeme da se vratimo na reviziju izvještaja i pripremimo konkretni Plan akcije za implementaciju ključnih preporuka i da odmah započnemo aktivnosti na njegovoj implementaciji. Plan akcije bi trebalo da se fokusira na konkretna sredstva i operativne alatke za reformu i jačanje KOR-a i NSOR-a, uključujući i podjelu odgovornosti među ključnim institucijama, vremenske rokove i procjenu troškova.

Imajući na umu složenost ovog zadatka, UNDP i Vlada Crne Gore žele da angažuju Kratkoročnog međunarodnog eksperta – konsultanta, koji će pomoći KOR-u da pripremi takav Plan.

Sadržaj radnog mjesta

Kratkoročni međunarodni ekspert – konsultant će imati sledeće ključne zadatke:

1. Predlaganje konkretnih načina na koje KOR i NSOR mogu pripremiti i distribuirati jasnu definiciju „ekološke države“, kako bi se pomoglo kreatorima politike i građanima da bolje shvate taj pojam i prate napredak u njenoj realizaciji.
2. Predlaganje konkretnih operativnih procedura koje će omogućiti NSOR da zadrži svoje tijesne veze i odnose sa vladom, kako bi budući zakoni i drugi propisi bili zasnovani na kvalitetnijoj debati i analizi relevantnih pitanja. A u isto vrijeme, debata i razmatranja u okviru NSOR treba da budu što otvoreniji, kako bi se omogućio pozitivan doprinos i puno uključivanje svih članova, kao i odražavanje spektra različitih stavova i različitih grupacija koje učestvuju u radu Savjeta.
3. Savjet o prikladnom procesu i procedurama koje dovode do smanjenja broja članova NSOR, kako bi se povećala njegova djelotvornost i omogućila debata, uključujući i konkretne kategorije i broj članova iz svake od njih u NSOR.
4. Revidirati pravila i procedure NSOR/KOR; predložiti korektivne mjere, ako/kada su one potrebne.
5. Predložiti mjere za jačanje aktivnosti vezano za podizanje svijesti i razvoj kapaciteta za implementaciju koncepta održivog razvoja.
6. Predložiti mjere za jačanje kapaciteta KOR-a. Posebno u smislu kadrovskog osposobljavanja i obuke.

Tajming i izvještavanje

Stručnjak za evaluaciju će pripremiti Izvještaj koji će sadržati preporuke o svim gore-navedenim zadacima. Izvještaj će poslužiti kao direktan input za Plan aktivnosti i biće dostavljen Kancelariji za održivi razvoj i UNDP-ju najkasnije dvije nedjelje po završetku misije.

Uslovi i kvalifikacije

- Univerzitetna diploma, plus najmanje 10-15 godina relevantnog profesionalnog iskustva, uključujući, po mogućstvu, posebne akademske kvalifikacije vezano za održivi razvoj.
- Značajna znanja o konceptima i praktičnim primjerima održivog razvoja.
- Iskustvo u radu u multi-kulturnom okruženju, posebno u zemljama u tranziciji.
- Odlične analitičke vještine.
- Odlično poznavanje engleskog jezika, pisanog i govornog jezika.